

LUOMAKUNNAN PUOLESTA

MATERIAALIPAKETTI REILUN KAUPAN,
GLOBAALIN VASTUUN JA KESTÄVÄN ELÄMÄNTAVAN TEEMOISTA

SISÄLLYSLUETTELO

Lukijalle.....	2	1. Harjoitus: Mistä ruoka oikeastaan tulee?.....	5
Lisämateriaalia	3	2. Harjoitus: Reilun kaupan kriteerit.....	6
Mitä tarkoittaa Reilu kauppa?.....	4	3. Harjoitus: Farkut – minkä arvoiset ne ovat?.....	7
Mikä on Reilu seurakunta?	4	4. Harjoitus: Neljä kulmaa.....	10
		5. Harjoitus: Epätasa-arvoinen kahvihetki tai lounas.....	12
		6. Harjoitus: Muuttuuko maailma paremmaksi?.....	13

LUKIJALLE

Maailma on rikkaampi kuin koskaan. Kuilu rikkaiden ja köyhien välillä kuitenkin kasvaa niin maiden sisällä kuin niiden välillä. Noin 10 % maailman ihmisistä elää äärimmäisessä köyhyydessä, näkee nälkää ja elää ilman puhdasta vettä.

Meille ihmisille on annettu tehtäväksi huolehtia luomakunnastamme ja lähimmäisistämme. Vastuu ulottuu myös kotimaan rajojen ulkopuolelle, sillä lähimmäinen löytyy niin läheltä kuin kaukaa. Tutustuminen lähimmäisten oloihin ja tilanteisiin myös oman lähipiirin ulkopuolella auttaa näkemään avuntarpeen muualla maailmassa ja etsimään keinoja, joilla näidenkin lähimmäisten elinolosuhteita voisi konkreettisesti parantaa.

Maapallon resurssit ovat rajalliset ja kestävän kehityksen tarkoituksena on taata myös seuraaville sukupolville mahdollisuus elämään. Globaalivastuu ja toiminta luomakunnan puolesta liittyvät kiinteästi kestävään elämäntapaan. Toiminta globaalin oikeudenmukaisuuden puolesta ja kunnioitus kaikenlaisia kansoja ja ihmisiä kohtaan kuuluu myös vastuuseen luomakunnasta.

Kädessäsi oleva materiaalipaketti käsittelee kestävän kehityksen ja vastuullisen kuluttamisen teemoja erilaisien harjoitusten kautta. Harjoitukset on suunnattu rip-

pikoulujen käyttöön, ja harjoituksilla saavutetaan hauska tavalla kestävän kehityksen ymmärrys. Materiaali antaa sinulle rippikoulun vetäjänä pedagogisen mahdollisuuden esitellä rippikoululaisille tekemiemme kulutusvalintojen konkreettisia vaikutuksia toisella puolen maapalloa eläviin ihmisiin. Harjoituksia voidaan käyttää myös muissa nuorten ja aikuisten ryhmissä.

Jotkut vihon harjoituksista ovat lyhyitä ja yksinkertaisia, kun taas toiset ovat kestoiltaan pidempiä ja vaativat taustatietoa, jota löydät vihon lopusta. Harjoitukset voivat viedä osallistujat syvempien pohdintojen äärelle, joten varaathan aikaa harjoitusten oheen yhteiselle keskustelulle. Vihosta löydät myös teemaan sopivia lauluvalintoja.

Toivotamme antoisaa ja kokemuksellista hetkeä Reilun kaupan, globaalin vastuun ja kestävän elämäntavan teemojen parissa.

Työryhmä

Syttyisipä kaikissa ihmisissä rakkaus luomakuntaa kohtaan,
Oppisivatpa ihmiset näkemään lähimmäisten hädän,
niin lähellä kuin kaukana.
Kumpi ihmiset eivät sortuisi itsekkyyteen,
vaan saisivat voimaa murtaa epäoikeudenmukaisuuden kahleet.
Oppisivatpa ihmiset käyttämään maan antimia niin,
että seuraavatkin sukupolvet voisivat elää luomakunnan kauneudessa
ja varjella kaikkea luotua.

HARTAUSMATERIAALIA

Valmiita toimintaideoita on ladattavissa Suomen Kristillisen Ylioppilasliiton nettisivuilta:
<http://sky-fks.fi/toiminta/reilut-seurakunnat>

Reilun kaupan sivuilta löytyviä hartausmateriaaleja:
<http://www.reilukauppa.fi/seurakunnat/>

TEEMAAN SOPIVIA LAULUJA:

Katso meitä (Löytty)
Niin on kaunis maa (Markus Koskinen)
Lahjalaulu
Jokapäiväinen leipä
Maailman kaikissa kylissä /
Rauhan laulu
On meillä unelma
Sama taivas sama maa
Laula ihmisille

TEEMAAN SOPIVIA VIRSIÄ:

431 Ken on mun lähimmäiseni
489 Sinua suuri Jumala
501 Siunaa koko maailmaa
953 Herramme luo käykäämme kaikki
954 Lahjoillasi meitä siunaa
962 Jeesus, metsän heleydessä
964 Jeesus, ristinpolkuasi
976 Kyyneliin kastuu köyhien maa

MITÄ TARKOITAA REILU KAUPPA?

Kehitysmaiden maataloustuotantoon ja markkinoille pääsyyn liittyy monia ongelmia. Usein viljelijöille maksetaan tuotteesta liian alhaista korvausta, lapsityövoiman hyväksikäyttö on yleistä ja torjunta-aineina käytetään kemikaaleja, joiden käyttö on länsimaissa kielletty ympäristölle ja ihmisille haitallisina.

Juuri näitä ongelmia Reilu kauppa ratkoo. Järjestelmä on olemassa, jotta myös kehitysmaiden ihmisillä olisi mahdollisuus tulla toimeen omalla työllään, huolehtia ympäristöstään ja saada lapsensa kouluun. Reilu kauppa pyrkii mahdollistamaan kehitysmaiden ihmisille paremman tulevaisuuden.

- Reilussa kaupassa tuotteesta maksetaan viljelijälle vähintään takuuhinta, joka kattaa ympäristön ja ihmisten kannalta kestävän tuotannon kustannukset. Takuuhinta on viljelijälle turvaverkko maailmanmarkkinahintojen heilahteluja vastaan.

- Suurtilojen työntekijät saavat vähintään lakien mukaista ja asteittain nousevaa palkkaa, asialliset työolot ja oikeuden liittyä ammattiyhdistyksiin.
- Takuuhinnan ohella maksetaan Reilun kaupan lisää, joka on tarkoitettu koko yhteisön hyväksi yhteisöä kehittäviin hankkeisiin. Lisän käytöstä päätetään demokraattisesti.
- Reilu kauppa suojaa lapsia: lapsityövoiman hyväksikäyttö on kielletty.
- Ympäristön hyvinvoinnista huolehditaan. Viljely on ympäristön kannalta kestävä ja luonnon monimuotoisuutta vaalitaan.

Fairtrade Finlandin YouTube-kanavalla löytyy kiva animaatio nimellä "Reilu kauppa". Kanavalla on myös muita Reilu kauppa -aiheisia videoita.

MIKÄ ON REILU SEURAKUNTA?

Reilun kaupan seurakunnat haluavat kantaa globaalia vastuuta ja toimia esimerkkinä seurakuntalaisille.

- Seurakunta käyttää Reilun kaupan kahvia ja teetä **kai-kissa** tapaamisissa ja tilaisuuksissa.
- Seurakunta käyttää **säännöllisesti** myös joitakin muita Reilun kaupan tuotteita (esim. kaakaota, suklaata, jalkapalloja, ruusuja, tuoremehua jne.). Tuotteet voivat vaihdella saatavuuden ja sesongin mukaan.
- Seurakunta osallistuu omalla tempauksellaan tai tapahtumallaan **kerran vuodessa** järjestettävälle valtakunnalliselle Reilun kaupan viikolle.

- Seurakunta tiedottaa seurakuntalaisille Reilusta kaupasta ja ottaa Reilun kaupan huomioon eri työmuodoissa, kuten diakoniassa, lapsi- ja nuorisotyössä ja rippikoulujen oppitunneilla. Seurakunnille tehtävä tiedotustyö voi olla esimerkiksi sitä, että seurakuntalaisille kerrotaan ruokailun tai kahvittelun yhteydessä, että tarjolla on Reilun kaupan tuotteita.
- Seurakunnan toimintasuunnitelmaan kirjataan, miten Reilua kaupaa edistetään vuoden aikana seurakunnassa.

1. HARJOITUS:

MISTÄ RUOKA OIKEASTAAN TULEE?

Suomessa syötävästä ruoasta suuri osa on tuontitavaraa. Kulutamme eri puolilta maailmaa tuotua ruokaa. Onko siinä jotain hyvää vai pitäisikö meidän syödä vain lähiruokaa? Mistä tulee se ruoka, jota osallistujat söivät eilen?

Tavoite: Pohtia yhdessä ruoan alkuperää ja tuotantoprosesseja sekä tarkastella niitä kriittisesti. Lisäksi pohditaan muun muassa sitä, ovatko eri tuotteiden tuotokset reiluja.

TEE NÄIN:

Vaihe 1:

Osallistujat vastaavat kysymykseen: Mitä söit eilen? Pyydä heitä kirjoittamaan paperille lista kaikesta, mitä he söivät ja joivat eilen.

Vaihe 2:

Pyydä osallistujia vastaamaan kysymyksiin: Tiedätkö, mistä eilen syömäsi ruoat olivat peräisin? Missä päin maailmaa raaka-aineet oli viljelty? Missä syömäsi liha oli tuotettu ja mistä kala pyydetty? Missä raaka-ainetta oli jalostettu eli oli valmistettu niiksi tuotteiksi, joita söit eilen?

KULUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Luonnonvarakeskuksen mukaan ruoantuotanto ja ruoan kulutus aiheuttavat reilun viidenneksen kulutuksen ilmastovaikutuksista. Suurin osa ruoan ilmastovaikutuksista syntyy maaperästä lannoitteiden käytön seurauksena tai suoraan eläimistä. Ruoankulutuksen ilmastovaikutuksia voidaan pienentää suosimalla mahdollisimman vähän kuormittavia ruokia ja minimoimalla hävikkiä. Tuotteiden teollisen jalostuksen

energiantuloksella ja kuljetusmatkoilla on vähäinen merkitys ruokat tuotteiden ympäristövaikutuksiin. Kuljetukset ja pakkausmateriaalit muodostavat yleensä vain pienen osan elintarviketuksesta. Ruoan kuljetuksen osuus tuotantoketjun ympäristövaikutusten kokonaisuudesta on pieni, useimmissa elintarviketähteissä suuruusluokkaa 1-6 %. Ratkaisevinta ympäristöystävällisyydelle

on kuitenkin se, miten ruoka on tuotettu, eikä kuljetettava matka. Suomessa kotitalouksien ruokahävikki on vuosittain 20-25 kiloa henkilöä kohden. Kokonaisuudessaan ruokaketjussa hävikkiä syntyy lähes nelinkertainen määrä. Turhaan tuotettu ruoka kuormittaa sekä taloutta että ympäristöä.

www.luke.fi

2. HARJOITUS:

VINKKI RIPPIKOULUN OHJAAJALLE:
Suuri ihme -rippikoulusuunnitelmassa
kestävästä elämäntavasta s. 32–33

REILUN KAUPAN KRITTEERIT

LUOVA HARJOITUS KESTÄVÄSTÄ KEHITYKSESTÄ

Sosiaalinen, taloudellinen ja ympäristön huomioon otta-
va kehitysharjoitus hausalla tavalla. Osallistujat saavat
luovalla tavalla tuoda esiin mielipiteitään ja puhua nä-
kökantansa puolesta.

Tavoite: Käsitellä luovalla tavalla sosiaalisen kehityksen,
taloudellisen kehityksen ja ympäristöllisen kehityksen
teemoja. Perehdytään teemojen kautta samalla Reilun
kaupan pohjalla oleviin arvoihin.

Tee näin: Tee osallistujien kanssa arviointiharjoitus, esi-
merkiksi "neljä nurkkaa". Pyydä osallistujia sijoittumaan
siihen nurkkaan, jonka edustamaa arvoa he pitävät tär-
keimpänä Reilun kaupan arvoista:

- Taloudellinen kehitys
- Sosiaalinen kehitys
- Ympäristöystävällinen kehitys
- Avoin nurkka

Pyydä samaan nurkkaan asettuneita osallistujia kes-
kustelemaan siitä, miksi he ovat juuri siinä nurkassa.
Sen jälkeen anna heille tehtäväksi muotoilla, miksi juuri
heidän valitsemansa kriteeri on tärkein. Ryhmät selvit-
tavat ajatuksiaan yhden toteutustavan kautta. Sinä va-
litset sopivat vaihtoehdon seuraavista:

- **Kirjoittaa.** Ryhmä kirjoittaa perustelunsa
suurelle paperiarkille myöhemmin esitettäväksi.
- **Maalata.** Ryhmä maalaa ajatuksensa paperi-
arkille, ja sitä käytetään keskustelun pohjana
myöhemmin.
- **Muotoilla patsas.** Ryhmä tekee ihmisistä
esittävän patsaan, joka puhuu omaa kieltään.
Muut oppilaan katsovat patsasta, ja se toimii
keskustelun alustuksena.

Patsas- ja maalausryhmät esittävät näkemyksensä il-
man puhetta. Anna muiden osallistujien keskustella sii-
tä, mitä esittävä ryhmä on ajatellut. Kysy osallistujilta,
mitä he arvelevat ryhmän haluavan välittää työnsä avul-
la. Myöhemmin ryhmä saa itse selostaa, miten he oli-
vat ajatelleet.

KESTÄVÄ KEHITYS

Sosiaalisen kestävä kehityk-
sen tavoitteena on taata edelly-
tykset ihmisten hyvinvoinnille se-
kä nykypäivänä että tulevaisuu-
dessa. Pyrkimyksenä on poistaa
ihmisten välistä eriarvoisuutta ja
varmistaa jokaiselle riittävä toi-
meentulo, asianmukainen ter-
veydenhuolto, mahdollisuus kou-
lutukseen sekä turvata perusoi-
keuksien toteutuminen.

Taloudellinen kestävä kehitys on
tasapainoista talouskasvua il-
man velkaantumista ja pääoma-
varantojen ylikuluttamista, sekä
toimintaa ympäristön kantokyky
ja tulevat sukupolvet huomioiden

Ekologisen kestävä kehityksen
päämääränä on turvata maa-
pallon säilyminen elinkelpoisena
vielä tulevaisuudenkin sukupol-

ville. Lähtökohtana on sopeut-
taa ihmisen toiminta maapallon
luonnonvaroihin ja luonnon kes-
tokykseen. Tärkeää on maapallon
biologisen monimuotoisuuden ja
ekosysteemien toimivuuden tur-
vaaminen.

Lähde: Suomen YK-liitto

3. HARJOITUS:

FARKUT – MINKÄ ARVOISET NE OVAT?

KESKUSTELUHARJOITUS VAATETEOLLISUUDEN VOITONJAOSTA

Tämä keskusteluharjoitus selittää yksinkertaisella ta-
valla, miten voitonjako vaatealalla toimii. Harjoitus on
pedagogiseen tarkoitukseen tehty karkea yksinkertais-
uus vaatealan toiminnasta. Todellisuudessa yhden tuot-
teen takaa löytyy vielä enemmän eri valmistusvaihei-
ta ja tehtaita, joilla on merkitystä tuotteen valmistumi-
sen kannalta.

Tavoite: Osallistujat saavat tietoa, mitä toimijoita ja vai-
heita kätkeytyy farkkujen hintalapun taakse.

TEE NÄIN:

Vaihe 1:

Ja luokka viiteen ryhmään.

Vaihe 2:

Näytä heille farkut. Kerro heille, että nämä farkut mak-
savat 60 euroa. Kerro, että ennen kuin olet ostanut far-
kut, mukana on ollut monta eri tekijää, esimerkiksi puu-
villanviljelijä, tekstiilityöntekijä, farkkuja valmistava teh-
das, farkkujen suunnittelusta vastaava tuotemerkki ja
lopulta farkkuja myyvä kauppa.

Todellisuudessa taustalla vaikuttaa muitakin tekijöitä,
kuten kankaankutojat, vetoketjujen tekijä, lankojen te-
kijät ja erilaiset kuljetusfirmat.

KATRI JUSSILA

Vaihe 3:

Jaa kullekin ryhmälle luettavaksi roolikortti, jossa kuvataan yhtä tuotantoketjussa olevan työntekijän roolia. Tämän jälkeen ryhmän täytyy arvioida, kuinka arvokasta on tämän työntekijän työ eli mikä osuus farkkujen 60 eurosta kuuluisi tälle työntekijälle.

Vaihe 4:

Kun ryhmät ovat valmiit, pyydä heitä lukemaan ääneen heidän roolikorttinsa teksti, jotta kaikki ryhmät tietävät muista tuotantoketjun vaiheista ja toimijoista.

Vaihe 5:

Tee taulukko, johon täydennätte jokaisen ryhmän päättämän summan, kuinka monta euroa heille kuuluisi 60 eurosta.

Vaihe 6:

Usein kaikkien viiden ryhmän palkkatoiveet yhteensä ylittävät 60 euroa. Tilanne täytyy ratkaista jollain tavalla, sillä farkut maksavat 60 euroa. Pyydä siis ryhmiä neuvottelemaan ja perustelemaan, miksi juuri heidän rooli-hahmonsa tulisi saada tietty summa. Etsikää tilanteeseen kompromissiratkaisu, jolla päästään 60 euroon. Jos kokonaissumma jää heti alle 60 euroon, onnittele osallistujia.

Vaihe 7:

Selitä osallistujille todellinen voitonjako seuraavan taulukon mukaisesti. Aloita vaateketjusta ja kerro viimeisenä puuvillanviljelijän palkka.

Vaateketju Oy	50 % = 30 €
Vaatemerkki Oy	25 % = 15 €
Tekstiilitehdas XYZ Factory	12 % = 7,2 €
(Kuljetus, maahantuonti, vero on	11 % = 6,6 €)
Tekstiilityöntekijän palkka	1 % = 0,6 €
Puuvillanviljelijä	1 % = 0,6 €

Vaihe 8:

Keskustelkaa kuinka ryhmien arviot täsmäävät todellisten summien kanssa. Missä kohdissa arvioitiin eniten pieleen? Miten osallistujat haluaisivat muuttaa voitonjakoa ja millä tavalla? Miltä osallistujista tuntui olla tietyn ryhmän edustajana?

ESIMERKKEJÄ

loppukeskusteluun/jatkokeskusteluun:

Intialaisen opettajan keskipalkka on noin 100 euroa kuussa, tavallinen intialainen ruoka-ateria maksaa noin 50 senttiä. Tekstiilityöntekijän palkat vaihtelevat, esimerkiksi Vinita saa 60 senttiä farkuista eli päivän ansio on noin 2,4 euroa ja kuukausipalkka noin 50 euroa.

MITEN OMILLA KULUTUSVALINNOILLA VOI VAIKUTTAA?

Yksittäisen ihmisen kulutusvalinnat saattavat tuntua pieniltä ja merkityksettömiltä. Kaikki ihmiset ovat kuitenkin kuluttajia ja mitä useampi kuluttaja tekee tietoisia valintoja, sitä suurempi merkitys valinnoilla on. Kaikki ihmiset Suomessa kuluttavat ruokaa, vaatteita, sähköä, vettä jne.

Kestävien kulutusvalintojen taustalla ovat mm.

- turhan kulutuksen välttäminen
- elinkaariajattelu
- säästeliäs luonnonvarojen ja energian käyttö
- luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- maailmanlaajuinen oikeudenmukaisuus.

PUUVILLANVILJELIJÄ PATEL

Puuvillaa viljellään Gujaratissa, Intiassa. Patel Deshmukh viljelee maata, jonka hän on saanut perinnöksi vanhemmiltaan. Maapalsta ei ole mitenkään erityisen suuri. Hänen maalla työskentelee hänen perheensä lisäksi samassa kylässä asuvia, jotka hän ottaa väliaikaisesti töihin, etenkin sadonkorjuun aikaan.

Patel Deshmukhilla on ongelmia tuottavuuden kanssa. Kasvatavat puuvillan taimet ovat arkoja kuivuudelle, mutta kun ne poimitaan/kerätään, niiden täytyy olla kuivia. Tämän lisäksi tietyt hyönteiset voivat syödä ison osan sadosta. Estääkseen hyönteisten aiheuttamia tuhoja hän suihkuttaa kasveihin myrkyjä, jotka voivat olla vaaraksi pellolla työskenteleville. Hän ei uskalla antaa sadon kasvua sellaisenaan ilman myrkyjä sadon tuhoutumisen pelossa. Hänen kulunsa tulevat ensisijaisesti siemenistä ja palkoista maatyöläisille, jotka hän ottaa töihin istuttamisen ja sadonkorjuun aikaan.

Patel Deshmukh myy kasvattamaansa puuvillaa kylään tuleville ostajille, jotka vaativat oman maksunsa. Puuvilla päättyy tämän jälkeen tehtaalle, jossa puuvilla käsitellään ja värjätään, jotta siitä voidaan tehdä kangasta, joista farkut valmistetaan. Jotta saataisi tarpeeksi kangasta yhtä farkkuparia varten, puuvillaa täytyy viljellä yli 13 neliömetriä. Sen kokoiselle alueelle suihkutetaan noin puoli kilo kemikaaleja, yhteensä noin 100 eri torjunta-ainetta. Tämän lisäksi vettä viljelyssä tuolle alalle käytetään noin 6000-12000 litraa. Yhden farkun painavat noin 600 grammaa ja ovat noin 95-prosenttisesti puuvillaa.

TEKSTILITYÖNTEKIJÄ VINITA

Vinita työskentelee tekstiilitehtaalla, joka sijaitsee teollisuuskaupunki Tiripurissa, Etelä-Intiassa. Hän on 24-vuotias naimisissa oleva nainen ja hänellä on kolme lasta.

Työolosuhteet työntekijöille, jotka kaikki ovat nuoria naisia, ovat erittäin kurjat. Tehdas on vanha ja ränsistynyt, työajat ovat pitkiä, noin 12 tuntia päivässä ja kuusi päivää viikossa. Tauot ovat lyhyitä ja epäsäännöllisiä. Tehtaan sisäilma on kuuma ja täynnä puuvillapölyä, eikä ilmastointia ole.

Vinita on nuoresta iästään huolimatta uupunut kovasta työstä. Sekä hän että hänen miehensä työskentelevät lähes joka päivä, mutta rahat riittävät hädin tuskin ruokaan ja vuokraan. Yhden työpäivän aikana tehdään työntekijät tekevät jokainen noin neljä farkut.

TEKSTIILITEHDAS XYZ FACTORY

Farkkuja tehdään tekstiilitehtaalla, joka sijaitsee teollisuuskaupunki Tiripurissa, Etelä-Intiassa. Tehtaalla valmistetaan merkkifarkkuja markkinoille erityisesti Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin. Tehdas työllistää noin 200 työntekijää, jotka kaikki ovat 16-25-vuotiaita naisia.

Tehdaspäällikkö käy parhaillaan neuvotteluja tilauksesta valmistaa 10 000 paria farkkuja amerikkalaiselle vaatemerkki oy:lle. Samaan aikaan häntä painostavat työntekijät valittavat alhaisista palkoista ja surkeista työolosuhteista. Tehtaanjohtaja vaivaa huoli siitä, että tilaus saattaisi mennä tien toisella puolella toimivalle tehtaalle, jos he eivät tee tilausta yhtä alhaisella hinnalla kuin edellisenä vuotena. Sen lisäksi hän tietää, että naapurimaassa on vasta alettu valmistaa farkkuja vieläkin alhaisemmilla hinnoilla ja huoli on myös siitä, että tilaus saattaisi mennä sinne. Tehtaalle tulee kuluja tehtaan ylläpidosta, palkoista ja materiaalien ostoista.

VAATEKETJU OY

Vaateketju Oy:n pääkonttori sijaitsee Helsingissä ja sitä johtaa ryhmä henkilöitä, joita kutsutaan yritysjohdoksi. Yrityksellä on noin 200 myymälää Pohjoismaissa, muun muassa Pohjoismaisten pääkaupunkien isojen ostoskatujen varsilla.

Yritys myy muodikkaita ja laadukkaita vaatteita, erityisesti nuorille. Yritys on osakkeenomistajien omistuksessa ja yritysjohdo pitää huolta siitä, että he tekevät voittoa. Samalla yritys painii kasvavien vuokra- ja palkkamenojen kanssa sekä korkeiden verojen ja korkeampien sisäänostohintojen kanssa.

VAATEMERKKI OY

Vaatemerkki Oy on amerikkalainen yritys ja johtava farkkujen alalla. Kyseisen tuotemerkin tuotteita myydään ympäri maailman ja myös Suomessa ja Vaateketju Oy:llä on yksinoikeus tämän tuotemerkin myymiseen Suomessa.

Yritys laittaa joka vuosi paljon rahaa mainoksiin ja tuotemerkin suoramarkkinointiin. Ei ole tavatonta, että mainoskampanjoissa esiintyy tunnettuja julkiksia järkyttävän suuria korvauksia vastaan.

4. HARJOITUS:

NELJÄ KULMAA

ARVIOINTIHARJOITUS KESTÄVÄSTÄ KEHITYKSESTÄ JA REILUSTA KAUPASTA

Tämä harjoitus vie osallistujat pohtimaan omia mielipiteitään, kuulemaan toisten ajatuksia ja keskustelemaan harjoituksen teemoista. Harjoitus antaa myös ohjaajalle mahdollisuuden helpolla tavalla kartoittaa osallistujien mielipiteitä ja taitotasoa/tietoisuutta.

Tavoite: Saada osallistujat ottamaan kantaa kysymyksiin ja argumentoimaan vastauksensa puolesta

TEE NÄIN:

Ohjaaja esittää kysymyksiä ryhmälle. Osallistujat saavat kolme vastausvaihtoehtoa, joita kutakin edustaa yksi huoneen nurkista. Neljäs nurkka jätetään ilman nimettyä vastausvaihtoehtoa, oman vaihtoehdon nurkaksi. Osallistujat valitsevat ohjaajan esittämän kysymyksen jälkeen mielipidettään vastaavan vastauksen ja menevät vastausvaihtoehtoa edustavaan nurkkaan. Nurkkiin meneminen tapahtuu hiljaisuudessa. Tämän jälkeen ohjaaja kysyy kussakin nurkassa olevalta joukosta, miksi he valitsivat kyseisen nurkan, mitä he ajattelevat asiasta ja niin edelleen. Kysymyksiin ei ole oikeita vastauksia vaan tarkoituksena on pohtia, mitä ajatuksia eri vastausvaihtoehdot herättävät.

MIKÄ SEURAAVISTA IHMISOIKEUKSISTA ON TÄRKEIN?

- Uskonnonvapaus
- Sananvapaus
- Oikeus ruokaan ja veteen
- Oma vaihtoehto

MIKSI OSA VALTIOISTA ON KÖYHIÄ?

- Maan johtajien takia
- Kansan takia
- Historian vuoksi
- Oma vaihtoehto

MILLÄ TOIMIJOILLA ON ENITEN MAHDOLLISUUKSIA VAIKUTTAA JATTAI MUUTTAA EPÄOIKEUDEN-MUKAISUUTTA MAAILMANKAUPASSA?

- Poliitikoilla
- Kuluttajilla
- Yrityksillä
- Oma vaihtoehto

KUINKA ME VOISIMME TEHDÄ MAAILMAN PAREMMAKSI?

- Kaikkien valtioiden tulisi kantaa vastuunsa
- Erilaisten instituutioiden kautta, kuten Eduskunnan, EU:n ja YK:n
- Työskentelemällä enemmän yhteistyössä organisaatioiden ja kansanliikkeiden kanssa
- Oma vaihtoehto

MIKÄ SEURAAVISTA ON TÄRKEINTÄ PAREMMAN MAAILMAN KANNALTA

- Reilu kauppa
- Tasa-arvo
- Demokratia
- Oma vaihtoehto

MIKSI EMME KULUTA KAIKKEA REILUSTI?

- Ihmiset eivät tiedä Reilusta kaupasta
- Ihmiset eivät muista Reilun kaupan vaihtoehtoja
- Ihmiset eivät välitä siitä, miten heidän ostoksensa voivat vaikuttaa toisten ihmisten elämään
- Oma vaihtoehto

MILLOIN ON OK, ETTÄ LAPSET TYÖSKENTELEVÄT SEN SIJAAN ETTÄ KÄVISIVÄT KOULUA?

- Jos perheellä ei ole tarpeeksi rahaa ruokaan tai elämässä selviämiseen
- Se ei ole koskaan ok, riippumatta olosuhteista
- Jos he eivät vahingoitu työtä tehdessään
- Oma vaihtoehto

MIKÄ ON PAHIN SYYS KÖYHYYTEEN YHDESSÄ VALTIOSSA?

- Sota ja konfliktit
- Puutteellinen kouluopetus
- Luonnonvarojen puute
- Oma vaihtoehto

MIKSI ON NIIN VAIKEA SAAVUTTA A TASAPAINOA KÖYHIEN JA RIKKAIDEN MAIDEN VÄLILLE?

- Köyhien maiden koulutustaso on alhainen ja ajautuvat sen vuoksi heikompaan asemaan
- Halpojen tuotteiden kysyntä tekee sen, että rikkaiden maiden on vaikea tarjota reiluja sopimuksia
- Sekä rikkaissa että köyhissä maissa on liian vähän tietoa siitä, miten maailmankauppa toimii ja millaisia vaikutuksia sillä on
- Oma vaihtoehto

KENEN VASTUULLA ON AUTTAA NIITÄ, JOTKA ELÄVÄT KÖYHYYSDESSÄ?

- Heidän itsensä
- Rikkaiden maiden
- Maiden hallitusten
- Oma vaihtoehto

MITÄ VOIVAT RIKKAAT TEHDÄ KÖYHIEN AUTTAMISEKSI?

- Ei mitään - ne tekevät jo tarpeeksi
- Auttaa rahallisesti ja tiedollisesti
- Ostaa maista tuotteita reilulla hinnalla
- Oma vaihtoehto

MITÄ MIELTÄ ITSE OLISIT, JOS KÄVISIT TOISSÄ KOULUN SIJAAN?

- Se olisi kivaa
- Se olisi työlästä - silloin en oppisi yhtä paljon enkä ehtisi viettää yhtä paljon aikaa ystävieni kanssa
- Kaipaisin sitä, että koulussa voisoin oppia asioita, jotka voisivat vaikuttaa tulevaisuuteeni
- Oma vaihtoehto

MIKÄ ON TÄRKEIN ARGUMENTTI SEN PUOLESTA, ETTEIVÄT LAPSET TYÖSKENTELE SUOMESSA?

- Lapsien ei tarvitse ottaa sellaista vastuuta
- Lasten tulee saada koulutus, jotta heillä olisi mahdollisuus elää hyvää elämää ja saada myöhemmin hyvä työ
- Suomessa ei ole mitään töitä, mitä lapset voisivat tehdä
- Oma vaihtoehto

5. HARJOITUS:

EPÄTASA-ARVOINEN KAHVIHETKI TAI LOUNAS

Tämä harjoitus tuo hyvin konkreettisella tavalla esiin maailmassa vallitsevan epätasa-arvon. Harjoituksessa ryhmä jaetaan rikkaisiin, keskiluokkaisiin, köyhiin ja äärimmäisen köyhiin. Näissä rooleissa vietetään yhteinen ateria tai kahvihetki.

TEE NÄIN:

Kirjoita lapuille osallistujille roolikortit ja suhteuta eri luokkaan kuuluvien määrä suhteessa ryhmän kokoon. Esimerkiksi 20 hengen ryhmässä äärimmäisen köyhiä on 4, köyhiä 8, keskiluokkaisia 6 ja rikkaita 2. Leikkaa jokaiselle ryhmälle eri väriset rannekkeet esimerkiksi villalangasta.

Osallistujat nostavat hatusta lapun johon on kirjoitettu heidän roolinsa ruokailun ajaksi. Jokaiselle osallistujalle annetaan ranneke roolinsa mukaan, ja rannekkeen värin mukaan yksilö tunnistetaan roolinsa edustajaksi. Tietty prosenttiosuus ovat rikkaita, keskiluokkaisia, köyhiä ja äärimmäisen köyhiä. Osuudet heijastelevat maailman nykytilannetta. Köyhiä ja äärimmäisen köyhiä on eniten ja rikkaita yksi tai kaksi.

Roolien mukaan osallistujille tarjoillaan lounas, kahvi tai muu ateria. Rikkaille ateria tarjoillaan pöytiin ja ruoka on erityisen hyvä ja ateria runsas. Keskiluokka saa jotain tavallista ruokaa normaalin annoksen verran. Köyhät saavat riisiä ja papuja. Erittäin köyhille on tarjolla lattialla ämpäristä vettä ja puuroa. Tämä osuus harjoituksesta vaatii ohjaajilta ja mahdollisilta rippikouluisosilta hyvää tilannetajua.

Ruokailun jälkeen kokoonnutaan yhteen ja mennään piiriin, jossa avataan harjoituksen tarkoitusta ja keskustellaan harjoituksen nostamista ajatuksista ja tunteista. Jokaisen ryhmän edustaja saa kertoa kokemuksistaan ja ajatuksistaan ryhmän edustajana. Samalla pohditaan epätasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden teemoja. Lopuksi ohjaaja ottaa saksen ja leikkaa vierustoverinsa rannekkeen pois ja antaa saksen seuraavalle ja jokainen leikkaa vieressä olevansa rannekkeen pois. Lopulta kun jokaisen ranneke on poissa, niin ohjaaja voi päättää harjoituksen toteamalla, että roolit on nyt päättyneet ja olemme tasavertaisia ja kaikkien pitäisi pyrkiä elämään niin, että voisimme itse pyrkiä poistamaan tämän maailman epätasa-arvoiset roolit ja olla tasavertaisia.

6. HARJOITUS:

MUUTTUUKO MAAILMA PAREMMAKSI?

TOTTA VAI TARUA MAAILMAN MUUTTUMISESTA PAREMMAKSI

Maailmankuvaamme leimaa vahvasti se, millaisia vaikutteita olemme saaneet kouluvuosina – eikä vähiten kuvien välityksellä. Mitä ajattelemme, kun kuulemme sanan Afrikka? On tärkeätä, ettei nuorille syötetä ainoastaan kuvauksia kurjuudesta, vaan heidän on myös saatava tutustua siihen myönteiseen kehitykseen, jota maailmassa tosiasiaa tapahtuu. Jos sitä ei tunne, on vaikeata uskoa tulevaisuuteen.

Tavoite: Selvittää niitä hyviä muutoksia, joita maailmassa tapahtuu. Ottaa esille köyhiin maihin liittyviä väärä käsityksiä. Keskustella maailmankuvastamme.

TEE NÄIN:

Aseta huoneen vastakkaisille seinille iso paperi. Kirjoita TOTTA toiselle paperille ja TARUA toiselle. Nuoret seisovat keskellä huonetta, ja sinä luet väitteen, jota jokainen nuori saa miettiä itsekseen hiljaa. Sen jälkeen nuori asettuu sen paperilapun viereen, jota hän pitää oikeana vastauksena eli ilmaisee, pitääkö hän väitettäsi totena vai taruna.

Pyydä jotakuta nuorta totta-ryhmästä ja tarua-ryhmästä kertomaan, miten he ajattelevat asian olevan. Kerro sitten oikea vastaus.

VÄITTEITÄ:

Äärimmäisessä köyhyydessä elävien ihmisten määrä on kasvanut.

TARUA.

Lähes neljä kymmenestä ihmisestä (38%) eli äärimmäisessä köyhyydessä vuonna 1990. Tällä hetkellä äärimmäisessä köyhyydessä elää noin 10%. Äärimmäisen köyhyydessä elävien määrä puolittui vuosina 2005-2015 (vuoden 1990 tasoon nähden), ja äärimmäisessä köyhyydessä elävien ihmisten osuus pieneni kaikilla maapallon alueilla. Vuosituhattavoitteiden saavuttaminen köyhyyden puolittamisen osalta onnistui. Äärimmäisessä köyhyydessä elävien ihmisten määrä laski 1,9 miljardista vuonna 1990 aina 840 miljoonaan vuonna 2015. Maailmanpankin määritelmän mukaan ihminen on **äärimmäisen köyhä**, kun hän joutuu selviytymään 1,25 dollarilla päivässä. Uusissa YK:n kestävän kehityksen tavoitteissa ensimmäinen tavoite on poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta.

1800-luvun alussa 90% maailman väestöstä eli oloissa, jotka tänä päivänä määritellään äärimmäiseksi köyhyydeksi.

TOTTA.

Karkeiden arvioiden mukaan BKT oli kaikissa maailman maissa 1800-luvun alussa nykyrahassa mitattuna alle 3 000 dollaria asukasta kohden, mikä vastaa suunnilleen Saharan eteläpuolisen Afrikan nykytasoa. Maapallon väestöstä 85–95 prosenttia eli oloissa, jotka tänä päivänä määritellään äärimmäiseksi köyhyydeksi.

Lapsikuolleisuus on vähentynyt.

TOTTA.

Vuosituhattavoiteissa (v. 2000-2015) oli tavoitteenä vähentää lapsikuolleisuutta, mikä toteutui. Tällä hetkellä lapsikuolleisuus on puolet vähemmän kuin vuonna 1990, jolloin 12,7 miljoonaa lasta menehtyi ennen viidettä syntymäpäiväänsä. Kuitenkin tälläkin hetkellä 16 000 alle viisivuotiasta lasta kuolee joka päivä. Kuolinsyynä on usein helposti parannettava sairaus tai ravinnon, veden tai sairaanhoidon puute. Tilanne on pahin Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, missä 8,3 prosenttia kaikista lapsista kuolee ennen viidettä ikävuotta. Miljoona lasta vuosittain kuolee ensimmäisen elinpäivän aikana ja toinen miljoona ensimmäisen viikon aikana.

Keski-Afrikassa sijaitsevan Ruandan eliniänodote on kasvanut viidessätoista vuodessa viisitoista vuotta.

TOTTA.

Vuonna 2000 keskimääräinen elinikä Ruandassa on 50 vuotta, ja vuonna 2015 65 vuotta. Kehitys, johon Ruanda pystyi 15 vuodessa, kesti esimerkiksi Suomessa 35 vuotta 1900-luvun alussa. Lisäksi Suomi oli tuolloin moninkertaisesti vauraampi kuin Ruanda tällä hetkellä.

Lasten määrä naista kohden on puolittunut vuodesta 1960.

TOTTA.

Vuonna 1960 nainen sai keskimäärin 5 lasta, kun vuonna 2015 lasten määrä naista kohden oli keskimäärin 2,4.

Alle puolet kehitysmaiden lapsista käy koulua.

TARUA.

Peruskoulun aloittaa todellisuudessa yli 90 prosenttia lapsista. Haasteena on kuitenkin koulunkäynnin jatkuvuus. Monet koulunsa aloittaneet lapset keskeyttävät opintonsa jo alaluokilla. Harvat kehitysmaiden lapset ja nuoret jatkavat siis suomalaista yläkoulua vastaaville luokka-asteille, lukiota tai ammattikoulusta puhumattakaan. YK:n kestävä kehityksen tavoitteissa on taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.

Länsi-Afrikassa sijaitsevassa Burkina Fasossa lähes kaikki lapset pääsevät kouluun.

TOTTA.

V. 2015 97% lapsista aloitti peruskoulun. Vuonna 2000 päätetyt vuosituhattavoitteet vuosille 2000-2015 saavutettiin myös peruskoulutuksen takaamisesta kaikille. Kaiken kaikkiaan kouluikäisten lasten määrä on melkein puolittunut 100 miljoonasta 57 miljoonaan. Erityisesti Saharan eteläpuolisen Afrikassa koulunsa aloittaneiden määrä nousi 20 %:lla.

Puolet maailman koulua käyvistä lapsista on tyttöjä.

TOTTA.

Tällä hetkellä maailman koulua käyvistä puolet on tyttöjä. Sukupuolten välisessä tasa-arvossa on koulutuksessa edistytty merkittävästi: sataa ensiluokkalaista poikaa kohti koulua käy 95 tyttöä. YK:n kestävä kehityksen tavoitteena on saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.

Yhä harvempi sairastuu malariaan, hiviin ja tuberkuloosiin.

TOTTA.

Keskeisten infektioautien torjumiseksi tehdyt merkittävät ponnistelut ovat vähentäneet sairastuneiden määrää ja säästäneet miljoonia ihmishenkiä. Vuosittain hiv-tartunnan saaneiden määrä on vähentynyt 35 prosenttia vuodesta 2000 lähtien ja yhä harvempi kuolee aidsiin liittyviin tauteihin. Kuolemantapausten määrä on vähentynyt 42 % vuodesta 2004 lähtien. Vastasyntyneiden sairastuneiden määrä on vähentynyt 58 %. Vuonna 2014 yhteensä 41 prosenttia kaikista hiv-tartunnan saaneista sai lääkitystä. Määrä on kaksinkertaistunut neljän vuoden aikana. Malaria aiheuttama kuolleisuus on laskenut lähes 60 % ja tuberkuloosin aiheuttama kuolleisuus laski 45 %. Yksi vuosituhattavoite oli ehkäistä tarttuvien

tautien leviämistä, ja tässä tavoitteessa onnistuttiin, vaikka esimerkiksi tuberkuloosiin kuolee vuosittain n. 1,5 miljoonaa ihmistä.

Maailmassa tuotetaan tällä hetkellä puolet vähemmän hiilidioksidia kuin vuonna 1990.

TARUA.

Maailman hiilidioksidipäästöt ovat tällä hetkellä noin 50 % suuremmat kuin vuonna 1990. Hiilidioksidin määrä ilmakehässä on tällä hetkellä suurempi kuin käsittämättömän pitkään aikaan, todennäköisesti 23 miljoonaan vuoteen. Hiilidioksidi on yksi kasvihuoneilmiön syistä. Maapallon keskilämpötila on viime vuosina ollut korkeampi kuin koskaan aikaisemmin mitattu. Jokainen vuosi 2000-luvulla oli lämpimämpi kuin yksikään vuosi 1900-luvulla. Yhtenä YK:n kestävä kehityksen tavoitteena on toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.

Maailmassa on kaksi kertaa enemmän demokraattisia valtioita kuin diktatuureja.

TOTTA.

Amerikkalainen Freedom House -järjestö tekee vuosittain mittauksen, jossa maailma jaetaan vapaisiin, osittain vapaisiin ja ei-vapaisiin maihin. Mittaus herättää usein paljon huomiota. Tämän suhteellisen karkean selvityksen mukaan demokratioiden määrä maailmassa on yli kaksinkertaistunut neljän vuosikymmenen aikana, ja nykyään maailmassa on kaksi kertaa enemmän demokraattisia valtioita kuin diktatuureja. Tilanne oli päinvastainen 1970-luvun alussa. Toisaalta jäljempänä oleva kaavio osoittaa, että demokraattinen kehitys vaikuttaa pysähtyneen viime vuosina.

Lähes 90 % on saatavilla puhdasta juomavettä.

TOTTA.

Vuonna 1990 osuus oli 77 prosenttia. Tämä tarkoittaa, että niiden ihmisen osuus, joilla ei ole puhdasta juomavettä, on puolittunut. Yksi vuosituhattavoite oli puhtaan juomaveden saatavuuden parantaminen, ja siinä onnistuttiin. YK:n kestävä kehityksen tavoitteissa on varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö kaikille.

Lisää tietoa maailman kehityksestä löytyy YK:n kehitysohjelman, UNDP:n, verkkosivuilta ja v. 2015 julkaistusta opetusmateriaalista "Muuttuuko maailma paremmaksi?, josta myös tämän harjoituksen luvut ovat peräisin".

Materiaalipaketin työryhmän jäsenet:

Jatta Makkula, Saara Murto, Katri Jussila, Sara-Anna Latvus, Sara Nevalainen, Paula Raatikainen, Elina Hienonen, Viivi Sydänlammi, Ilkka Sipiläinen, Veli Loponen, Teija Kanerva-Mbengue, Eeva Kempainen, Maarit Pihlava

Painotalo:
Pieksänprint Oy

Taitto:
Graafinen suunnittelu Gomedio Oy

Kannen kuva:
Helmi Saarela

Tämän materiaalin tuottamista on tuettu ulkoministeriön kehitysyhteistyövaroin.

” Kasvakoon maa vihreyttä, siementä tekeviä kasveja ja hedelmäpuita, jotka maan päällä kantavat hedelmissään kukin lajinsa mukaista siementä.”

” Maa versoi vihreyttä, siementä tekeviä kasveja ja hedelmäpuita, jotka kantoivat hedelmissään kukin oman lajinsa mukaista siementä.”

” Viliskööt vedet eläviä olentoja ja lennelkööt linnut ilmassa taivaankannen alla.”

” Olkaa hedelmälliset ja lisääntykää ja täyttäkää meren vedet, ja linnut lisääntykööt maan päällä.”

” Tuottakoon maa kaikenlaisia eläviä olentoja, kaikki karjaeläinten, pikkueläinten ja villieläinten lajit.”

” Tehkäämme ihminen, tehkäämme hänet kuvaksemme, kaltaiseksemme, ja hallitkoon hän meren kaloja, taivaan lintuja, karjaeläimiä, maata ja kaikkia pikkueläimiä, joita maan päällä liikkuu.”

” Olkaa hedelmälliset, lisääntykää ja täyttäkää maa ja ottakaa se valtaanne. Vallitkaa meren kaloja, taivaan lintuja ja kaikkea, mikä maan päällä elää ja liikkuu.”

” Minä annan teille kaikki siementä tekevät kasvit, joita maan päällä on, ja kaikki puut, joissa on siementä kantavat hedelmät. Olkoot ne teidän ravintonanne.”

SUOMEN KRISTILLINEN
YLIOPPILASLIITTO